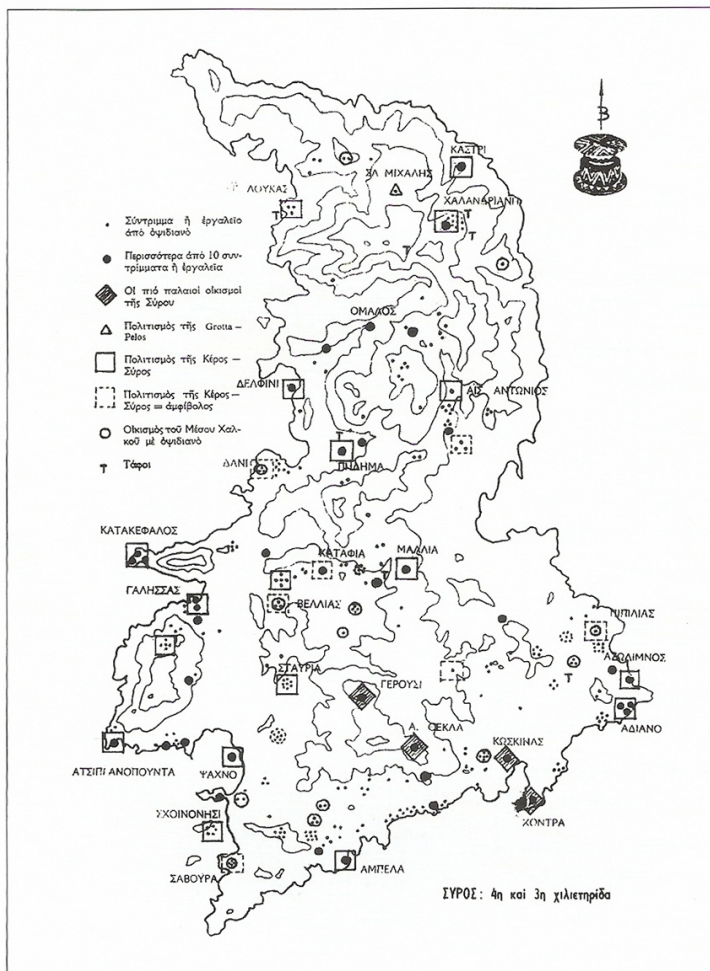

του Francois Aron

Ο Γάλλος αρχαιολόγος, Francois Aron, περιηγήθηκε τη Σύρο, στη δεκαετία του 1980, και κάνοντας επιφανειακή έρευνα προσπάθησε, βάσει των αρχαιολογικών ευρημάτων, να εντοπίσει προϊστορικές θέσεις κατοίκησης στο νησί. Τα συμπεράσματα της έρευνάς του αυτής δημοσιεύτηκαν το 1995 στο περιοδικό **Συριανά Γράμματα**, τ. 30, από όπου σταχυολογήσαμε τα σχετικά με την Επάνω Μεριά ευρήματά του.

Εικ. Α

Χάρτης της νήσου Σύρου με σημειωμένες τις θέσεις της Νεολιθικής και της Εποχής του Χαλκού σύμφωνα με τις απόψεις του Aron (κατά Aron 1979, χάρτης Α).

Fig. A

Map of Syros showing the Neolithic and Bronze Age sites noted by Aron (after Aron 1979, map A).

Χάλαρα

Οι άνθρωποι εγκαταστάθηκαν δυτικά της πηγής του Σύριγγα, σ' ένα τοπίο με μεγαλύτερη κατάτμηση από άλλες Πρωτοκυκλαδικές θέσεις της Σύρου. Παχύ στρώμα μαρμάρου ρηγματώθηκε και σκίστηκε σε πλάκες, που μερικές φορές αιωρούνται ανάμεσα σε λατύπες όλων των μεγεθών. Η εξερεύνηση των σπηλαίων και των βραχοσκεπών δεν είχε αποτέλεσμα: ο οικισμός δεν ξεκίνησε, όπως συμβαίνει μερικές φορές από τα βραχώδη καταφύγια, πριν εγκατασταθεί στην ύπαιθρο, παρόλο που τα μέρη αυτά ίσως χρησίμευαν ως χώροι αποθήκευσης ή μαντριά. Βρίσκουμε ίχνη κατοίκησης στις βαθμίδες ανάμεσα στους βράχους -μερικές φορές κοντά στην είσοδο των σπηλαίων- αλλά και στα πλατώματα, στα κορήματα και κυρίως στις επίπεδες επιφάνειες, που είναι τριγυρισμένες από φυσικές ρωγμές. Σ' ένα από τα πλατώματα, επιφάνειας 150 τ.μ. και κλίσης 15° περίπου, εντοπίστηκαν πολυάριθμα λείψανα, καθώς και σχιστολοθικές πλάκες που πρέπει να χρησιμοποιήθηκαν σε κατασκευές. Σε κτίσματα ανήκαν επίσης οι μικροί όγκοι μαρμάρου, δεν διακρίνονται όμως με σαφήνεια ίχνη τοίχων. Οι κωνικοί πυρήνες και οι αιχμές βελών με μίσχο και άγκιστρα, που βρέθηκαν, έχουν νεολιθικό χαρακτήρα, και μόνο οι αιχμές διαμορφώνονται με επικαλύπτουσα επεξεργασία. Ένας οπέας, ξέστρα με φολίδες και λεπίδες και 1 ξέστρο από πυριτόλιθο είναι τα μόνα εργαλεία, που διαμορφώνονται με περιφερειακή επεξεργασία, πρέπει όμως να χρησιμοποιούσαν και τις λεπίδες ως εργαλεία χωρίς επεξεργασία. Η κεραμική είναι ολιγάριθμη και διατηρείται σε κακή κατάσταση. Ως προς την κατασκευή μοιάζει με των Χοντρών Βάρης, (όπου η στιλβωμένη επιφάνεια των αγγείων έχει όμορφο καστανό, γυαλιστερό χρώμα, δεν βρέθηκε όμως κανένα γραπτό όστρακο. Η συχνότερη μορφή φιάλης είναι η κωνική, οι ημισφαιρικές είναι σπανιότερες. Επίσης στα Χοντρά συναντούμε μεγάλα σκεύη με ταινιωτές λαβές) είναι όμως καλύτερα ψημένα και κοκκώδη. Βρέθηκε μία κωδωνόσχημη φιάλη, 1 ημισφαιρική, 1 με πόδι και άλλες με κάθετα τοιχώματα. Η σχετική αφθονία των κλειστών σκευών ίσως σχετίζεται με κάποια ειδική λειτουργία της θέσης (γαλακτοκομικά σκεύη;). Η θέση αυτή, σύγχρονη, πρωιμότερη ή μεταγενέστερη από τα Χοντρά, εμφανίζει ιδιότυπα πολιτιστικά χαρακτηριστικά, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο εποικισμός της Σύρου κατά το τέλος της Νεολιθικής έγινε από διαφορετικές ομάδες, που ίσως μάλιστα συμβίωναν στον ίδιο χώρο. Δεν μπορούμε όμως να αποκλείσουμε την υπόθεση ότι οι 10 θέσεις που εντοπίστηκαν στη Σύρο, ανήκουν στον ίδιο πολιτισμό, αλλά δεν είναι σύγχρονες και ότι μερικές από αυτές ήταν στάνες.

Το άμεσο φυσικό περιβάλλον των Χαλάρων έχει ομοιότητες με το Ατσιγγανόκαστρο της Σύρου, αλλά απλώνεται σε μεγαλύτερη έκταση, σε περιοχή πολύ περισσότερο κρημνώδη. Ίσως οι διάφορες ομάδες, ανάλογα με το μέγεθός τους, να είχαν εγκατασταθεί σε μεμονωμένους και φυσικά προστατευμένους χώρους. Οι δεσμοί τους ήταν πιθανόν πιο αδύνατοι και ο συνολικός αριθμός μικρότερος, μια και στις επιφάνειες που φαίνονται ότι κατοικήθηκαν, δεν χωρούν παρά 10-30 οικιστικές μονάδες, σύμφωνα με τους υπολογισμούς

μας.

Από τα Χάλαρα απολαμβάνουμε ανοιχτή θέα προς το βόρειο τμήμα του νησιού και προς τη θάλασσα, που βρίσκεται σε απόσταση 20' της ώρας, απόσταση που εξασφάλιζε την ασφάλεια του οικισμού, αλλά επέτρεπε και να προσποριστούν μέρος της διατροφής τους από την αλιεία (βρέθηκαν μάλιστα μερικά όστρεα). Οι κάτοικοι πρέπει να ασκούσαν παράλληλα και την κτηνοτροφία (μερικά σπήλαια είναι και σήμερα στάνες), να χρησιμοποιούσαν το νερό του Σύριγγα και να είχαν την επίβλεψη των βοσκοτόπων, ίσως και των χωραφιών στο βόρειο τμήμα του νησιού. Στην άμεση περιοχή των Χαλάρων υπάρχουν 2-3 εκτάρια καλλιεργήσιμης γης, και ίσως στις γύρω ράχες το έδαφος να μην είχε τότε τελείως παρασυρθεί από τη διάβρωση.

Άκρα (λατομείο)

Μια μικρή εγκατάσταση βρίσκεται στη δυτική πλαγιά της Άκρας, πάνω από τον όρμο του Δελφινιού, σε επίπεδη αναδίπλωση του μαρμάρου, κάτω από το λατομείο. Η κεραμική, δίχως να είναι ιδιαίτερα διαγνωστική, πρέπει να ανήκει στην Πρωτοκυκλαδική II. Η λιθοτεχνία περιλαμβάνει λεπίδες και μικρολεπίδες με παράλληλες πλευρές και σημαντικό αριθμό επεξεργασμένων εργαλείων, γεγονός που μπορεί να σημαίνει σχετικά πρώιμη χρονολόγηση της θέσης (αρχή της περιόδου).

Σα Μιχάλης

Τα όστρακα που συλλέχτηκαν από τη θέση του χωριού, χρονολογούνται στη 2η χιλιετία, και κυρίως στην Ελληνο-Ρωμαϊκή εποχή. Μερικά αμφίβολα όστρακα και ίσως 1 όστρακο φιάλης με εσωτερικά διογκωμένο χείλος θα μπορούσαν να χρονολογηθούν στην αρχή της Πρωτοκυκλαδικής. Δεν υπάρχουν οφιοί, μόνο 1 ξέστρο από πυριτόλιθο, ίσως της 2ης χιλιετίας. Στις πλευρές των Μαυροβολάδων, 400 μ. ανατολικά της θέσης, ο πηλός 1 οστράκου θυμίζει το τέλος της Νεολιθικής ή την αρχή της Πρώιμης Χαλκοκρατίας. Αν αυτό αληθεύει, ίσως μεταφέρθηκε εκεί κατά τη λίπανση των αγρών, τίποτε όμως δεν μπορεί να δείξει πότε ακριβώς μεταφέρθηκε το όστρακο.

Πύργος (πλάτωμα)

Από μια προεξοχή μαρμάρου στη δυτική περιφέρεια πλατώματος, που εκτείνεται δυτικά του υψηλότερου σημείου της Σύρου, προέρχεται μικρή συλλογή οψιανών με μεγάλη συχνότητα επεξεργασμένων εργαλείων και αιχμές βελών με μίσχο και πτερύγια, η επεξεργασία όμως είναι λιγότερο προσεγμένη από των Χοντρών. Η κεραμική είναι ολιγάριθμη σημειώνουμε 1 σφαιρική φιάλη. Υπάρχει ακόμη λίγη καλλιεργήσιμη γη στα όρια του πλατώματος, από όπου ξεκινά μια στενή κοιλάδα, αλλά η θέση, μάλλον ένα πολύ μικρό χωριό, φαίνεται καταλληλότερη για κτηνοτροφία.